

SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS/ NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS

ISIXHOSA ULWIMI LWESIBINI OLONGEZELELWEYO (SAL) IPHEPHA LESIBINI (P2)

2022

AMANQAKU: 40

IXESHA: liyure 11/2

Olu viwo lunamaphepha ali-9.

IMIYALELO NENGCACISO

- 1. Eli phepha lemibuzo line:
 - CANDELO A: Uncwadi (40 amangaku)
- 2. Phendula imibuzo kwincwadi ENYE oyifundisiweyo (40 amangaku).
- 3. Qala icandelo NGALINYE kwiphepha ELITSHA.
- 4. Krwela umgca ekupheleni kombuzo ngamnye.
- 5. Nombola iimpendulo zakho ngokuchanekileyo ngokwendlela yokunombola esetyenzisiweyo kwiphepha lemibuzo.
- 6. Shiya umgca emva kwempendulo nganye.
- 7. Qwalasela ngokukodwa upelo nolwakhiwo lwezivakalisi.
- 8. lingcebiso malunga nolwabiwo lwexesha:
 - Yimibuzo emibini enamanqaku angama-40: Imizuzu engama-90 umbuzo ngamnye.
- 9. Bhala ngokucocekileyo nangokucacileyo.

QAPHELA:

Phendula imibuzo esekwe kwiDrama/kwiNoveli oyifundisiweyo kuphela. Kwincwadi oyifundisiweyo phendula yoMIBINI imibuzo esekwe kuyo.

IDRAMA: SAKOHLULWA ZIINDUDUMO - Isaac Tau

UMBUZO 1

1.1 Funda esi sicatshulwa soncwadi singezantsi uze uphendule imibuzo elandelayo.

ISICATSHULWA A

(Echopha esitulweni uNomhi ugalela isiselo esibandayo emnika akugqiba ahlale ecaleni)			
NOMHI: NZIMA: NOMHI: NZIMA: NOMHI:	Mhimhi, intliziyo yam ibuhlungu ubona nje. Kwenzeke ntoni? Amathemba am okuya esikolweni kulo nyaka uzayo atshabalele. Atshabalele! Ngokuba kutheni?	5	
NZIMA: NOMHI: NZIMA: NOMHI:	<u>Sekumzuzu</u> wena, kodwa ke ubesoloko ekhangeleka omelele. Ngoku kukhangeleka ingathi ithathe unyawo kangakokuba uza kuthatha umhlala-phantsi.	10	
NZIMA:	Unani na Mhimhi ukucinga okosana? Kaloku xa utata engasebenzi	15	

- 1.1.1 Gqibezela esi sivakalisi silandelayo ngokukhetha igama elichanekileyo kwizibiyeli.
 - Amagama ezalathisi zaseqongeni abhalwe ngqindilili abonisa (into eyenziwa nguNomhi/indlela aziva ngayo uNomhi). (1)
- 1.1.2 Yintoni eyenza ukuba uNzima abenentliziyo ebuhlungu ngokwesicatshulwa? (2)
- 1.1.3 Gqibezela esi sivakalisi silandelayo ngokukhetha impendulo echanekileyo kwizibiyeli.

Igama 'Sekumzuzu' elikrwelelwe umgca ngaphantsi kwintetho kaNzima lithetha ukuba (akasaguli/uza kugula/kudala egula) utata kaNzima. (2)

1.1.4	Xela isigulo anaso utata kaNzima.	(1)
1.1.5	Khetha impendulo echanekileyo kwezi zilandelayo:	
	Intetho kaNomhi ethi: ' Hayi sheyim s'thandwa,', imveza njengomntu	
	A ongenasizi.B okhohlakeleyo.C onosizi.D ongakhathaliyo.	(1)
	D Oliganialialiyo.	(1)
1.1.6	Isixelela ntoni ngempilo katata kaNzima intetho ethi, ' ingathi ithathe unyawo'.	(2)
1.1.7	Ingaba uNzima uyeke esakufuna ukufunda? Xhasa impendulo yakho ngolwazi olukwisicatshulwa.	(2)
1.1.8	Zeziphi iindaba ezimnandi uNomhi aye wazixelela uNzima ngale mini yale ncoko ikwesi sicatshulwa?	(2)
1.1.9	Chaza ukuba ubuhlobo bukaVido noNzima buncede njani ukudibanisa uNomhi noNzima kwakhona.	(2)
1.1.10	Kwenzeke ntoni kumtshato kaNomhi noDuke ngenxa yesibhambathiso sikaNomhi noNzima?	(2)
1.1.11	Cacisa ukuba ukugula kukatata kaNzima kubenesiphumo esibi kuthando lukaNomhi noNzima.	
	Cwangcisa impendulo yakho ngolu hlobo:	
	(a) Kubachaphazele njani uNzima noNomhi.	(1)
	(b) Kubenasiphumo sini oku ukuxele ku-a.	(2)

KUNYE

1.2 Funda esi sicatshulwa soncwadi singezantsi uze uphendule imibuzo elandelayo.

ISICATSHULWA B

(Uthe cw	aka uNomhi eqondele phantsi.)	
MATE:	Kufuneka uthathe isigqibo ngobomi bakho. UDuke ngoyena mfana ukufaneleyo apha ngaphakathi. Uthini ke ngaloo nto?	
NOMHI:	Kodwa Mate ndisesengxakini okwangoku ndithetha nawe nje?	
MATE:	Uyibiza ingxaki into yokubanjwa kukaNzima?	5
NOMHI:	Andikwazi ukusuka ndenze nje okunga akukho nto ihlileyo Mate. Isazela sam siyandicikida Mate.	
MATE:	Mhimhi, kufuneka uthathe isigqibo ngobomi bakho ukuba usafuna	
NOMHI:	ukuzibona kula masango eli ziko. Kulungile ke Mate ndivile.	10
MATE:	(Emanga ngemincili.) Usis'thandwa Mhimhi. Ndiyakuqinisekisa	10
1717 (1 = 1	ukufanele uDuke kwaye ulapha phambi kwethu yonke imihla.	
NOMHI:	Mate ndiza kubona emva kwethuba ndisaya kubona nto yimbi	
	endiza kuyenza ngoku.	
MATE:	Ok! Kulungile ke nkosikazi Mabaso.	15
	(Uyaphuma uNomhi. UMate uyafowuna enjalo yimincili.)	
1.2.1	Ngubani lo mntu athetha ngaye uMate kunoNomhi?	(1)
1.2.1	Ngubani lo mntu athetha ngaye uMate kunoNomhi? Xela ukuba bazana njani uMate noDuke.	(1) (1)
		, ,
1.2.2	Xela ukuba bazana njani uMate noDuke.	(1)
1.2.2 1.2.3	Xela ukuba bazana njani uMate noDuke. Sesiphi esi sigqibo athi uMate kufuneka esithathile uNomhi?	(1) (2)
1.2.2 1.2.3 1.2.4	Xela ukuba bazana njani uMate noDuke. Sesiphi esi sigqibo athi uMate kufuneka esithathile uNomhi ? Yeyiphi le ngxaki athi ukuyo uNomhi ngokwakwesi sicatshulwa?	(1) (2)
1.2.2 1.2.3 1.2.4	Xela ukuba bazana njani uMate noDuke. Sesiphi esi sigqibo athi uMate kufuneka esithathile uNomhi? Yeyiphi le ngxaki athi ukuyo uNomhi ngokwakwesi sicatshulwa? Khetha impendulo echanekileyo ibeNYE kwezi zikwizibiyeli. Intetho kaMate ebhalwe ngqindilili kwisicatshulwa imveza	(1) (2) (2)

(b)

1.2.7 ekuKHOLAM B ehambelana Tshatisa inkcazelo nendawo ekuKHOLAM Α. Bhala kuphela unobumba nenombolo efanelekileyo.

Umzekelo: (a) = (vi)

	KHOLAM A		KHOLAM B
(a)	Umntu owazisa uNomhi ngokubanjwa kukaNzima.	(i)	Yijaji
(b)	Umntu owathengisela uThembi	(ii)	NguVido
	iphephandaba.	(iii)	NguBizzah
(c)	Umntu owawisa isigwebo enkundleni	(iv)	NguThembi
	yamatyala.	(v)	NguMate
(d)	Umntu owakhuthaza uNomhi ukuba athandane noDuke.	, ,	•

 (4×1) (4)

(1)

(2)

(2) [40]

- 1.2.8 Sifundiswa ntoni ngothando kule drama? Xhasa impendulo yakho.
 - Esikufundiswa ngothando kule drama kukuba ... (a)
 - Xhasa impendulo oyinike ku-a. (2)
- 1.2.9 Nika izenzo ezibi zibeZIBINI zikaMate ezinokwenza ukuba ungamthandi ezivelayo kwesi sicatshulwa.
- 1.2.10 Uyavumelana nesenzo sikaNzima sokuya kulanda uNomhi

kwaDuke? Xhasa impendulo yakho.

INOVELI: NANDIWEZA - Mbulelo Nzo

UMBUZO 2

2.1 Funda esi sicatshulwa soncwadi singezantsi uze uphendule imibuzo elandelayo.

ISICATSHULWA C

'Ngaba angobani la madoda andileqayo? Athunywe ngubani? Ndenze ntoni? Hayi andazi,' Utsho ebeka izandla emehlweni okomntu olilayo. Uvakele esithi uBiggs kuye, 'Ungaxhali kakhulu, bakho abantu abazalana nawe abanokuthi babe ngakwicala lakho xa ufikelwa ziintshaba. Uze wena wazise umkhuluwa wakho ... Ndiqinisekile ukuba uza kukunika amacebo aphilileyo.' 5 'Umkhuluwa wam! Ngubani umkhuluwa wam?' Ubuze engathi umangalisiwe uLuwanika. UBiggs uthe cwaka umzuzwana okomntu ocingayo. Uvele naye nowakhe umbuzo othi, 'Nibangaphi kanti kokwenu?' 'Sibabini, ndim nodade wethu ondalekelayo uNora, akukho wumbi.' Uthe uBiggs akuva le ngxelo, waqonda ukuba ukuthetha ngoKhanyizire othe ungumkhuluwa kaLuwanika akusayi kulunga. Uqukumbele ngelithi, 'Bendiba unaye umkhuluwa. Kuya kufuneka siyiphande le nto.'

- 2.1.1 Gqibezela esi sivakalisi silandelayo ngokukhetha igama elichanekileyo kwizibiyeli.
 - Umbuzo kaLuwanika othi, 'Ndenze ntoni?' ubonisa (indlela onwabe ngayo/indlela umoya wakhe obuhlungu ngayo).
- 2.1.2 Yintoni le ibangela uLuwanika abenentliziyo ebuhlungu ngokwesicatshulwa? (2)
- 2.1.3 Chaza okuthethwa leli binzana lingezantsi ...
 - '... ebeka izandla emehlweni okomntu olilayo.' (2)
- 2.1.4 Xela into ibeNYE atyholwa ngayo uLuwanika kule ncwadi. (1)
- 2.1.5 Khetha impendulo echanekileyo kwezi zilandelayo:

Intetho kaBiggs ethi: '... Ungaxhali' imveza njengomlinganiswa:

- A Ongenaluvelwano
- B Okhohlakeleyo
- C Onovelwano
- D Ongakhathaliyo (1)

(1)

2.1.6	Xela ukuba iveza ukuba baza kwenza ntoni ooBiggs le ntetho ithi, 'Kuya kufuneka siyiphande le nto'.	(2)
2.1.7	UBiggs wayengesosithandwa sikaLuwanika. Ngqina oku ngokwasencwadini.	(2)
2.1.8	Zeziphi iindaba uBiggs awazixelela uLuwanika ngokwasencwadini?	(2)
2.1.9	Chaza ukuba ubuhlobo bukaSakayire noKasayi bubudale njani ubutshaba phakathi kukaLuwanika noNyikita.	(2)
2.1.10	Kwenzeke ntoni kuNyikita ngenxa yesenzo sikaSibusiso sokufuna abantu bokuhlasela uLuwanika?	(2)
2.1.11	Cacisa ukuba ukungafunwa kukaLuwanika nguNkosi uMwera kubenesiphumo esihle.	(3)

KUNYE

2.2 Funda esi sicatshulwa soncwadi singezantsi uze uphendule imibuzo elandelayo.

ISICATSHULWA D

Ubona nje abona bantu bandilahlekisayo nguSakayire lo ekunye noKasayi. Ngabo aba bandihlohle umoya ombi kuba befuna inzuzo. Nangoku imfuyo kaNyikita ibiwe ngabo.Eyakho isinde ngokuthi wena ubashiye ngengqondo. Andizange ndiqonde ukuba kanti ndiyasetyenziswa ngala maxhalanga.

'Ndicela uxolo kuwe ndaye ndivuyela ukuba ndikubone phambi kwetyala eli.' Udomboze watsho uMwera. ULuwanika umxolele waza wamxelela ukuba wayesazi ukuba yena Mwera uphantsi kweempembelelo zeentshaba zakhe. Ube nosizi kakhulu uLuwanika akubona ingangalala, unkos' uMwera, ephalaza iinyembezi, **ezisola ngento ayenzileyo**.

Ukufika kukaLuwanika noKhanyizire kuwushukumisile umzi waseLilongwe. 10 Uluntu luqondile ukuba imini yamatyala isondele. Ngenxa yengxolo kaLuwanika amapolisa aseMalawi ayaleze kwawoMzantsi Afrika ukuba kuthunyelwe uNyikita oseKaladokhwe kuba elelona ngqina libalulekileyo kwityala leenkomo ezibiweyo.

2.2.1	Ngubani lo uthi ulahlekisiwe ngooSakayi?	(1)
2.2.2	Xela ukuba bazana njani uMwera noSakayire.	(1)
2.2.3	Sesiphi isigqibo esithathwe nguLuwanika ngoNkosi uMwera ngokwasencwadini?	(2)
2.2.4	Yeyiphi le ngxaki athi ukuyo uMwera?	(2)

(2)

2.2.5 Khetha impendulo echanekileyo ibeNYE kwezi zikwizibiyeli.

Intetho kaMwera ebhalwe ngqindilili kwisicatshulwa imveza njengomphathi (onobubele/ongcolileyo/onesazela).

2.2.6 Nika umfanekiso ngqondweni oziswa libinzana elingezantsi?

'Ngenxa yengxolo ...' (1)

2.2.7 Tshatisa inkcazelo ekuKHOLAM B ehambelana nendawo ekuKHOLAM A. Bhala kuphela unobumba nenombolo efanelekileyo.

Umzekelo: (a) = (vi)

	KHOLAM A		KHOLAM B
(a)	Ukubalekiswa kukaLuwanika.	(i)	NguDoyle
(b)	Ukuhlatywa kukaKhasi.	(ii)	NguBiggs
(c)	Ukuhliselwa kukaSibusiso emsebenzini.	(iii)	NguToyi
		(iv)	NguNora
(d)	Ukufunwa kwamaphepha abonisa ukusetyenziswa kwemali kuDliso.	(v)	NguLuwanika

 (4×1) (4)

(2) **[40]**

- 2.2.8 Sifundiswa ntoni ngokuthembeka kule noveli? Xhasa impendulo yakho. (3)
- 2.2.9 Nika izenzo ezihle zibeZIBINI zikaDoyle ezinokwenza ukuba ubawele ukuba nguye. (2)
- 2.2.10 Uyavumelana nesenzo sikaNyikita sokungavumi ukubuyela eMbera phantsi kwenkosi uMwera? Xhasa impendulo yakho.

AMANQAKU EWONKE: 40